

Wij zijn God niet.

Preek naar aanleiding van psalm 8.

Iedereen kent deze man. Toch? (...) Ook als je hem misschien niet meteen herkent, ken je zijn naam waarschijnlijk wel. Toen hij overleed, verzamelden fans van zijn producten zich bij zijn winkels. Daar legden ze bloemen neer en brandden ze kaarsjes. Kranten riepen lezers op om reacties op hun websites te posten: wat betekende deze man voor u persoonlijk?

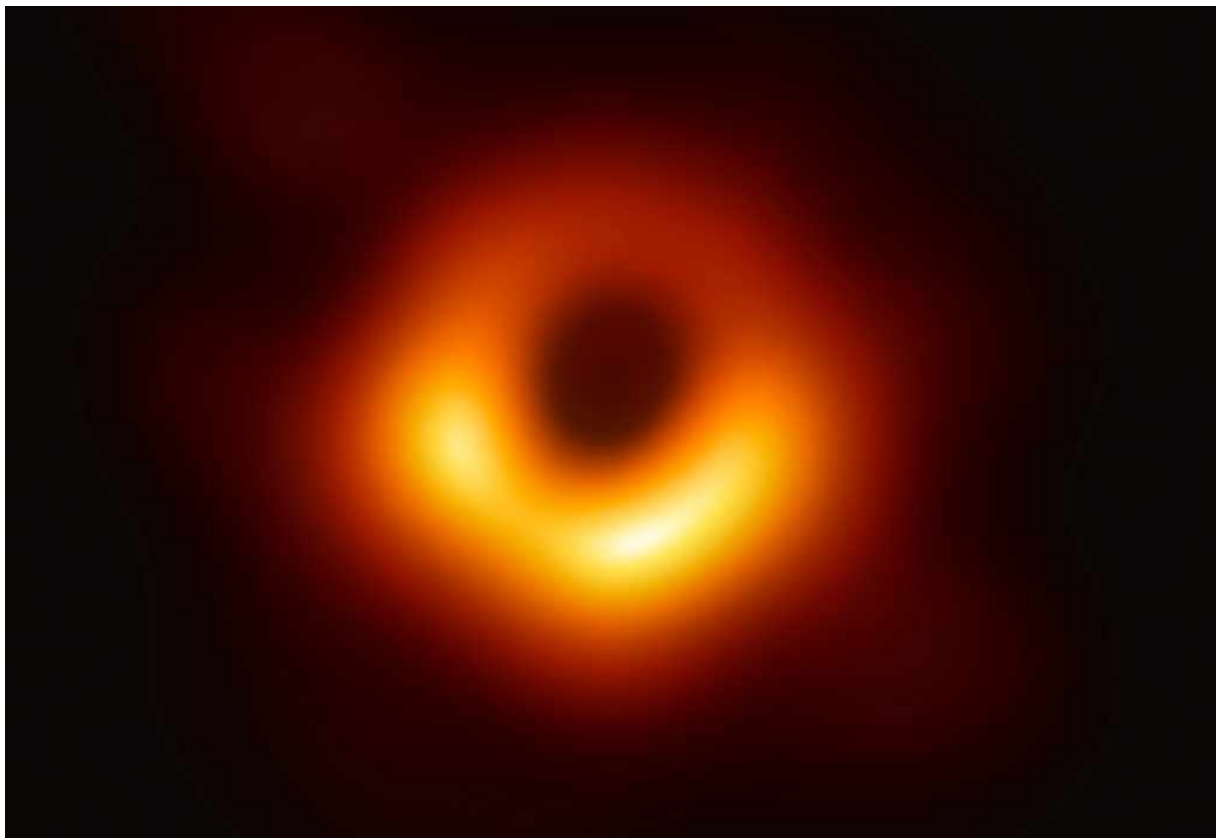
Steve Jobs was de man achter dit apparaat: de iPhone. En de iPad. Hij liet de wereld zien dat de technische mogelijkheden bijna oneindig zijn. Alle techniek die je maar wilt en nodig hebt in een apparaatje van nog geen twee ons: de meest geavanceerde manieren van navigatie en communicatie, van informatie en fotografie, video, bankieren, muziek, spelletjes, noem maar op. En dat alles ook nog eens schitterend vormgegeven.

Kijk nu eens even mee naar psalm 8:6-9. Wat wordt in deze psalm de grootheid van de mens prachtig bezongen: U hebt hem bijna een god gemaakt. Hem met glans en glorie gekroond. Alles aan zijn voeten gelegd. Het zou goed kunnen dat David zelf deze psalm schreef, toen hij al koning was. En dat de psalm ook een beetje over hemzelf gaat. Hij kijkt naar alles wat God aan hem heeft toevertrouwd: hij noemt het vee, dieren, vogels, vissen. Hij realiseert dat mensen qua mogelijkheden ver uitstijgen boven alle andere schepselen. Dat ze tot heel veel moois en indrukwekkends in staat zijn. Denk in het verlengde van de psalm ook maar aan de stad, Jeruzalem van die tijd, waar David koning was. Aan architectuur. Misschien ook de technieken op het vlak van verdediging en oorlogsvoering. Aan alles wat mensen toen al konden op het vlak van voedselvoorziening. Aan mijnbouw. David verwondert zich over de grootheid van de mens: U hebt hem bijna een god gemaakt. En als David nu zou leven en een psalm zou schrijven, of een gospelsong, zou hij hetzelfde zeggen. Misschien zou hij zou de iPhone in zijn handen nemen - dat apparaat vol kennis van

metalen en geleiding, kunststoffen, van elektronica, radiogolven, frequenties - en over Steve Jobs kunnen zingen: u hebt hem bijna een god gemaakt, hem met glans en glorie gekroond.

Steve Jobs was in de ogen van velen een held op het gebied van technologie. Diezelfde Steve Jobs overleed jong, aan kanker. Hij was nog maar 56 jaar. Deze reus op het gebied van tech beschikte niet over technologie die zijn leven nog langer kon redden. Deze held bleek – net als ieder mens – een kwetsbare held. Zijn gezondheid liet het afweten.

Lees weer eens mee in psalm 8, maar dan een paar verzen terug. Vers 4 en 5: 'Zie ik de hemel, het werk van uw vingers, de maan en de sterren door u daar bevestigd, wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt, het mensenkind dat u naar hem omziet?' Dat is andere taal... Kijk even goed om je heen – en je bent dat hele gevoel van grootheid, glans en glorie ook zomaar kwijt. De mens bijna een god? Kijk even deze wereld uit, die wereld die bol staat van de grootheid van de mens. Kijk naar boven: planeten, sterren, melkwegstelsels, zwarte gaten.

Dit voorjaar slaagden wetenschappers er voor het eerst in om een foto van een zwart gat te maken. Een foto, dat vonden we al een fantastische prestatie. Maar wat zijn we eigenlijk nietige wezens, wat kun je je ongelooflijk klein voelen. De aarde is een stofje in het heelal, wij als mensen zijn nog minder dan dat. We zijn kwetsbare wezens op een minuscuul bolletje in het oneindige heelal. We zijn diep afhankelijke mensen. Van de aarde die God gemaakt heeft. Van de atmosfeer, van alles wat de aarde opbrengt. We kunnen dat beïnvloeden, naar onze hand zetten. Maar we kunnen nooit zonder. We zijn God niet. Ook Steve Jobs was een van die kleine afhankelijke mensen. Hij was nog maar 56 jaar en overleed, niet bestand tegen de woekerende cellen.

Psalm 8 schetst in die paar zinnnetjes wie we diep in ons wezen zijn – wat ten diepste kenmerkend is voor ieder mens: groot... en klein. Sterk... en afhankelijk. Groot in onze opdracht: alles op aarde is aan onze voeten gelegd, staat ons ter beschikking. Klein in onze afhankelijkheid van de ene Schepper van hemel en aarde, die tot onze verrassing naar ons omziet. Die combinatie van groot en klein: dat is wie we zijn, dit is onze menselijke conditie.

De ontwikkelingen hebben na Steve Jobs niet stil gestaan. We leven in een door en door technologisch tijdperk. Techniek is niet langer alleen hulpmiddel voor de mens. Kunstmatige intelligentie is in opkomst, ons leven wordt meer en meer bepaald door algoritmen en robots. Ieder moment van ons leven staan we in verbinding met apparatuur. We gebruiken het, vinden er ontspanning in, laten ons verleiden door de nieuwste snufjes die ons leven nog aangamer of eenvoudiger maken in een wereld die verder al complex genoeg is.

Die eenvoudige psalm 8, die drieduizend jaar oude psalm, geeft ons vandaag de dag een aantal basale uitgangspunten voor hoe we ons tot techniek verhouden en er gebruik van maken. Ik noem er vier.

Allereerst: God heeft de mens bijna een god gemaakt. Dat we tot heel veel in staat zijn, is positief, is te waarderen! De mens is geschapen naar Gods evenbeeld, God heeft veel van zichzelf in ons gelegd. Laten we dus genieten van techniek en wetenschap! Blij zijn met robotchirurgie, waardoor een arts veel preciezer kan opereren dan hijzelf kan. En trillingvrij!

Robotchirurgie wordt bijvoorbeeld veel door urologen gebruikt, voor precisie-operaties aan de urinewegen. Mocht ik het ooit nodig hebben, dan zou ik er diep dankbaar voor zijn! En wat te denken van de zonnepanelen op mijn dak: een nieuwe vorm van energievoorziening

die hard nodig is in deze tijd van klimaatverandering. Een prachtige techniek, die ons in staat stelt om het gratis zonlicht dat God ons geeft, zo goed mogelijk te gebruiken. Techniek is een godsgeschenk dat past bij onze status: hij heeft ons bijna een god gemaakt.

Een tweede uitgangspunt voor onze omgang met techniek: als we vergeten dat we ook kleine, kwetsbare en afhankelijke mensen zijn, gaat het mis. Dan gaan we denken dat we zelf God zijn. Dat gevaar is groot, levensgroot. Je ziet het overal gebeuren. Hoogmoed en arrogantie nemen het over van het ideaal om techniek in te zetten voor een mooiere en aan God toegewijde wereld. Techniek kan zomaar het grootste doel worden in je leven. Zonder te makkelijk te willen oordelen, maar misschien is het wel tekenend dat de kinderen van Steve Jobs hem zich helaas niet herinneren als een warme vader, die aandacht voor hen had.

Techniek in combinatie met een ongeremde vrije markt leidt tot uitbuiting van armen, tot vernietiging van de leefomgeving, uitputting van de bodems, klimaatverandering en verlies van biodiversiteit. Aan de iPhone kleven verhalen van moderne slavernij, over winning van zeldzame metalen die desastreus uitpakt voor het milieu. En de voorbeelden vind je op elk gebied, overal ter wereld. U hebt de mens bijna een god gemaakt? Nou, mede door techniek kan die bijna-god veranderen is een destructieve bijna-god, die gaat denken dat hijzelf God is. Besef daarom met psalm 8: we zijn en blijven ook kleine, afhankelijke mensen. Juist in onze grootheid hebben we dat besef van afhankelijkheid zo hard nodig.

Een derde uitgangspunt op grond van psalm 8. Techniek mag best een beetje gerelativeerd worden. Het is niet het belangrijkste voor een goed leven met elkaar en met God. Nieuwe technieken hebben de wereld totaal veranderd. Maar heel veel basale dingen zijn ook hetzelfde gebleven: we zijn gewone mensen, die behoefte hebben aan eten, die eens in de paar seconden een hap lucht nodig hebben, graag zinnig werk doen, behoefte hebben aan relaties, aan liefde, aan verbinding met andere mensen en met God. Psalm 8 schetst hoe we daar staan met al onze mogelijkheden, macht en kracht. Kunt u daar wat mee, Heer? Nee, zegt deze psalm. God heeft ons intellect, onze meest geavanceerde techniek, onze robots en drones niet nodig. God kan eerder wat met kinderstemmetjes, die een liedje voor Hem zingen of vol vertrouwen tot Hem spreken. Lees vers 3 er maar op na.

Dat is wel even het andere uiterste. God kan meer met hulpelozen dan met techniek-toppers.

Techniek kan het goede leven met elkaar en met God ook zomaar in de weg staan. Als je meer op je iPhone kijkt, dan naar je partner. Als je natuur alleen nog maar digitaal ziet langskomen en niet meer weet hoe een roos ruikt. Als je opgaat in je werk in het kader van een interessante innovatie, maar daardoor je burens nooit mee spreekt. Relatieveer dus gerust het belang van de nieuwste telefoon of de beste computer, de meest geavanceerde apparaten in je huis en de nieuwste snuffjes in de auto.

Een vierde uitgangspunt – de laatste, maar ook de belangrijkste: in deze psalm staat de lofzang op God centraal. God zelf dus. Kijk maar naar het begin en einde van deze psalm: ‘Heer, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde’. Uiteindelijk draait alles om Gods eer. Hij is de Schepper van die prachtige schepping en van die kleine, afhankelijke, grote, sterke mensen. Zijn naam is machtig op de heel de aarde. En dat heeft grote implicaties... Draagt techniek bij aan Gods eer? Als God ons alles heeft toevertrouwd, staat Hij dan centraal in hoe we met alles omgaan? Zijn we zorgzame gebruikers? Stellen we ons liefdevol en dienstbaar op, staat techniek in het teken van onze liefde voor God, voor een wereld waarin het draait om schoonheid, waarheid en goedheid?

De boodschap van psalm 8 reikt zelfs nog verder. In Hebrreeën 2 wordt deze psalm geciteerd als getuigenis over Jezus. Deze psalm is ook een Messiaanse psalm. Het is Jezus aan wie alles is onderworpen. Hij is het die met eer en luister, met glans en glorie is gekroond. Hij is de koning-knecht, die in alles dienstbaar was en zo het goede voorbeeld gaf. Via hem loopt de weg naar een gezonde relatie met alles wat ons ter beschikking is gesteld. Hij kwam om vrede en heelheid te brengen in alles.

Jezus is koning, ook van al onze wetenschap en techniek. Alles is Hem toevertrouwd en aan zijn voeten gelegd. Als we onze mooiste vindingen, ideeën, inzichten en technieken aan zijn voeten kunnen leggen, mag je ervan overtuigd zijn dat ze echt tot hun recht komen.

Dan laten we ons niet beheersen door techniek, maar blijven we de baas over techniek. Dan draait een bouwproject niet om hoogmoed en prestige, maar is de inzet om een plek te creëren waar mensen tot hun recht komen en een goede woonplek hebben. Dan zijn nieuwe technieken als zonnepanelen en windmolens niet alleen beschikbaar voor de rijken, maar ook in dorpjes in het hart van Afrika. De knapste medische behandelingen staan dan ter beschikking voor kinderen met kanker. Mensen gebruiken de beste computers om oplossingen te vinden voor de lastigste infrastructurele knelpunten. In de landbouw leiden techniek en wetenschap niet alleen tot de beste opbrengst, ook goede zorg voor dieren en grond staat centraal. In je gezin gaat niet ieder op in de eigen apparaten, maar worden ze goed gebruikt voor werk, ontspanning en onderling contact. Enzovoorts. Dan licht ook in wetenschap en techniek het goede van de schepping op, waarover Jezus koning is. Dan wordt er iets zichtbaar van zijn rijk dat komt.

Amen.

Deze preek werd geschreven in het kader van de preekwedstrijd 'Leven in een technologisch tijdperk' van de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven.

© copyright Embert Messelink, 2019.

Niets uit deze uitgave mag gepubliceerd of vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de eigenaar van de tekst. Voor gebruik in kerkdiensten of ter voorbereiding van Bijbelstudie(bijeenkomsten) is geen toestemming nodig.